

שנינו במשנה: מזיד ועשה שוגג פטור. והיונן בה: מנא הני מילי שכהן משיח חייב רק כשהורה בשוגג ועשה בשוגג?

דתנו רבנן: "אם הכהן המשיח יחטא — לאשמת העם". ודרשו מההיקש של חטא משיח לאשמת העם, הרי דין משיח הוא כדין הציבור. וכשם שציבור שעשו לפי הוראת בי"ד אינם מביאין פר העלם דבר אלא אם כן שגגו בי"ד בהוראתם, הוא הדין לכהן משיח, שאינו מביא פר אלא אם היה שוגג בהוראתו, ושוגג בחטאו.

ומקשה הברייתא, לשם מה צריך ללמוד מהקש שדין המשיח כציבור?

וחלא דין הוא שיהיה דינו של כהן המשיח בהוראה בשוגג ובמעשה בשוגג

שהרי ציבור מוצא מכלל יחיד (1) [שחוב א-1 הציבור הוא כפר, ואילו החיוב של היחיד הוא בכשבה או שעירה], ומשיח גם הוא מוצא מכלל יחיד [שדינו של משיח הוא כפר] (2)

מה ציבור, אין חייבין אלא על העלם דבר עם שוגגת מעשה. אף משיח לא יהא חייב אלא על העלם דבר עם שוגגת מעשה. ואם כן, למה לי הקש, הרי אפשר לדעת דין זה מבנין אב, וכמו שביארנו?

ואם תטען: או כלך לדרך זו: מנין שעדיף

אולי היה דוחהו. וחידוש זה אינו אלא בכהן גדול שכל מעשיו תלויים בהוראה, אך בהדיוט אין נחשבת החלטתו כהוראה בלא טעם, ושייכת בו שגגה בעת המעשה.

1. רש"י פירש שיחיד מביא כשבה או שעירה וציבור מביא פר. וניתן לבאר כן בין למאן דמחייב יחיד התולה בבי"ד, וכפשוטו, שאם עשו בהוראת בי"ד, אין דין היחיד שוה לדין הציבור [ולא היה דינם שוה מעולם]. ובין למאן דפטר גם יחיד התולה בבי"ד, וכביאור הרא"ש שדין ציבור כיחיד כשעשו בשוגגת מעשה, אך כשעשו בהוראת בי"ד השתנה דינם וחייבין פר אף שיחיד פטור. [והיינו שהיה דינם שוה כדין אחד ויצאו מכללו כדין אחר. כי כדין שגגת מעשה הציבור בכלל יחיד].

2. כאן פירש הרא"ש שהמשיח היה בכלל נפש, ויצא מכלל יחיד לדונו בפר. ואינו כציבור שיצאו מכלל יחיד לגבי דין אחר. ושמא נחשב בכלל נפש לענין אשם ודאי ושעירה בע"ז, וכדלהלן.

בפר, או שנחשבת כאילו הורה שוב כעת בעת שעשה. והספק הוא אם ההוראה חלה רק בעת שיודע את טעמה, או בכל עת שיודע שכך הורה, אף שאינו יודע מה טעמו. ונפקא מינה, אם הורה בתור הדיוט ועשה על פי הוראתו אחר שהתמנה לכהן גדול, אם נחשב לו כעשה בהוראת כהן משיח וחייב, או כיון שעתה אינו זוכר טעמו הרי זו הוראת כהן הדיוט ופטור. [ראה באור שמח [פי"ד ה"ג] שנקט כי דעת הרמב"ם לפטור כשעשה על פי הוראתו בהדיוטותו, ולהלן י. הערה 4 נוכיח שהראב"ד חולק בזה].

ולכאורה לפי ביאור הרמ"ה ההוא אמינא היתה לפטור משום שאינו תולה בהוראתו, ונחשב כעושה במזיד, ולכן נשנה חידוש זה בדין שגגת כהן גדול, כי בהדיוט אינו נחשב כמעשה במזיד אף כשאינו תולה בהוראה.

ואמנם מלשון הגמרא משמע כי דוקא בכהן גדול סלקא דעתך שיחשב כמזיד, והיינו שאם אינו תולה בהוראתו, צריך להורות עתה בלבו שמוותר לעשות. ואם אין לו טעם להתיר, נחשב כהוראה במזיד, שהרי אילו ידע מה טעם ההיתר